

Pravomoci EU

6. sem. – předn. č. 2 - 2017

Zásada svěřených pravomocí

Typy pravomocí EU

Článek 5 Smlouvy o EU

2. Podle **zásady svěřených pravomocí** jedná Unie pouze v mezích **pravomocí svěřených jí ve Smlouvách členskými státy pro dosažení cílů** stanovených ve Smlouvách. Pravomoci, které nejsou Smlouvami Unii svěřeny, náležejí členským státům.

UNIE MÁ JEN TY PRAVOMOCI, KTERÉ JÍ ČLENSKÉ STÁTY DOBROVOLNĚ A VĚDOMĚ PŘEDALY SE SOUHLASEM SVÝCH PARLAMENTŮ !

Typy pravomocí:

1. výlučné,
2. sdílené a
3. podpůrné, koordinační a doplňkové.

1. Výlučné pravomoci (čl. 3 SFEU)

Taxativní výčet:

- celní unie
- stanovení pravidel hospodářské soutěže nezbytných pro fungování vnitřního trhu
- měnová politika pro členské státy, jejichž měnou je euro
- zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybolovné politiky
- společná obchodní politika

Čl. 2 odst. 1: Svěřují-li v určité oblasti Smlouvy Unii výlučnou pravomoc, **může pouze Unie vytvářet a přijímat právně závazné akty** a členské státy tak mohou činit pouze tehdy, jsou-li k tomu Uní zmocněny nebo provádějí-li akty Unie.

Členské státy nemohou jednat ani kdyby unijní úprava chyběla.

2. Sdílené pravomoci (čl. 4 SFEU)

Vše mimo oblast pravomoci výlučné a podpůrné (tj. mimo čl. 3 a 6 SFEU)

ZEJMÉNA V OBLASTECH:

- vnitřní trh
- sociální politika
- hospodářská, sociální a územní soudržnost
- zemědělství a rybolov, vyjma zachování biologických mořských zdrojů
- životní prostředí
- ochrana spotřebitele
- doprava
- transevropské sítě
- energetika
- prostor svobody, bezpečnosti a práva
- společné otázky bezpečnosti v oblasti veřejného zdraví
- činnost v oblasti výzkumu, technologického rozvoje a vesmíru
- společná politika v oblasti rozvojové spolupráce a humanitární pomoci

2. Sdílené pravomoci - podstata

Čl. 2 odst. 2 SFEU:

Svěřují-li v určité oblasti Smlouvy Unii pravomoc sdílenou s členskými státy, mohou v této oblasti vytvářet a přijímat právně závazné akty Unie i členské státy.

Členské státy vykonávají svou pravomoc v rozsahu, v jakém ji Unie nevykonala nebo přestala vykonávat.

3. Podpůrné, koordinační a doplňkové pravomoci (čl. 6 SFEU)

- ochrana a zlepšování lidského zdraví
 - průmysl
 - kultura
 - cestovní ruch
 - všeobecné vzdělávání, odborné vzdělávání (školství), mládež a sport
 - civilní ochrana
 - správní spolupráce
- (jen v rozsahu stanoveném Smlouvami)

Zvláštní oblast - SZBP

Čl. 2 odst. 4: Unie má v souladu s ustanoveními Smlouvy o Evropské unii pravomoc vymezovat a provádět

společnou zahraniční a bezpečnostní politiku
včetně postupného vymezení **společné obranné politiky.**

Principy subsidiarity a proporcionality

- Týkají se rozsahu VÝKONU PRAVOMOCÍ, ne jejich vymezení
- Článek 5 Smlouvy o EU
- 3. Podle **zásady subsidiarity** jedná Unie v oblastech, které nespadají do její výlučné pravomoci, pouze tehdy a do té míry, **pokud cílů zamýšlené činnosti nemůže být dosaženo uspokojivě členskými státy** na úrovni ústřední, regionální či místní, ale spíše jich, z důvodu jejího rozsahu či účinků, může být **lépe dosaženo na úrovni Unie.**
- *Cíl: rozhodovat co nejvíce na úrovni nejbližší občanům.*
- Orgány Unie uplatňují zásadu subsidiarity v souladu s **Protokolem o používání zásad subsidiarity a proporcionality.**
Vnitrostátní parlamenty dbají na dodržování zásady subsidiarity v souladu s postupem uvedeným v tomto protokolu (žlutá a oranžová karta)

Principy subsidiarity a proporcionality

- Zásada subsidiarity stanovuje **nejvhodnější míru intervence** v oblastech pravomocí sdílených mezi EU a členskými státy. Ve všech případech smí EU zasáhnout jen tehdy, když je schopná jednat účinněji než členské státy.
- Protokol:
- má činnost nadnárodní aspekty, které členské státy nemohou uspokojivě vyřešit?
- byla by činnost nebo nečinnost členského státu v rozporu s cíli Smlouvy?
- přináší činnost na evropské úrovni zjevné výhody?

Principy subsidiarity a proporcionality

- Článek 5 Smlouvy o EU
- 4. Podle **zásady proporcionality** nepřekročí obsah ani forma činnosti Unie rámec toho, co je **nezbytné pro dosažení cílů Smluv**.
- **Protokol o používání zásad subsidiarity a proporcionality**: povinnost Komise doprovázet návrhy legislativních aktů informacemi umožňujícími posoudit soulad se zásadami subsidiarity a proporcionality (bývá to v preambuli, někdy jen velmi obecně).

„Flexibilita“

Článek 352

(bývalý článek 308 Smlouvy o ES - rozšířený)

- 1. Ukáže-li se, že **k dosažení některého z cílů** stanovených Smlouvami je **nezbytná určitá činnost Unie** v rámci politik vymezených Smlouvami, které však k této činnosti **neposkytují nezbytné pravomoci**, **přijme Rada na návrh Komise jednomyslně po obdržení souhlasu Evropského parlamentu vhodná ustanovení**. Pokud jsou dotyčná ustanovení přijímána Radou zvláštním legislativním postupem, rozhoduje rovněž jednomyslně, na návrh Komise a po obdržení souhlasu Evropského parlamentu.
- 2. ...
- 3. Opatření založená na tomto článku nesmějí harmonizovat právní předpisy členských států v případech, kdy Smlouvy tuto harmonizaci vylučují.
- 4. Tento článek nemůže sloužit jako základ pro dosažení cílů stanovených v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky

„Oboustranná flexibilita“

- Článkem 241 Smlouvy o fungování EU lze ze strany členského státu požádat Komisi, aby předložila **návrhy na zrušení legislativního aktu**.
- Zástupci členských států zasedající na mezivládní konferenci také mohou postupem podle článku 48 odstavce 2 až 5 Smlouvy o EU rozhodnout o **změně smluv, mimo jiné za účelem rozšíření nebo omezení pravomocí EU**.

Příklad konkrétní pravomoci – oblasti pravomoci sdílené a podpůrné

- Článek 83
- 1. Evropský parlament a Rada mohou řádným legislativním postupem stanovit **formou směrnic** minimální pravidla týkající se **vymezení trestných činů a sankcí** v oblastech mimořádně závažné trestné činnosti s přeshraničním rozměrem z důvodu povahy nebo dopadu těchto trestných činů nebo kvůli zvláštní potřebě potírat ji na společném základě.
- Článek 84
- Evropský parlament a Rada mohou řádným legislativním postupem přijmout **pobídková a podpůrná opatření** pro činnost členských států v oblasti předcházení trestné činnosti, s vyloučením harmonizace právních předpisů členských států.

Příklad konkrétní pravomoci v oblasti pravomoci sdílené

- Článek 153
- 1. Za účelem dosažení cílů stanovených v článku 151 **Unie podporuje a doplňuje činnost členských států** v těchto oblastech:
 - a) zlepšování především pracovního prostředí tak, aby bylo chráněno zdraví a bezpečnost pracovníků,
 - b) pracovní podmínky,
 - c) sociální zabezpečení a sociální ochrana pracovníků,
 - d) ochrana pracovníků při skončení pracovního poměru,....
- Za tímto účelem mohou Evropský parlament a Rada **směrnicemi** stanovit v oblastech uvedených v odst. 1 písm. a) až i) **minimální požadavky**, které se uplatní postupně s přihlédnutím ke stávajícím podmínkám a technickým předpisům jednotlivých členských států.
- Evropský parlament a Rada rozhodují řádným legislativním postupem po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem a Výborem regionů.

Příklad konkrétní pravomoci – sdílená pravomoc

OCHRANA SPOTŘEBITELE

Článek 169

1. K podpoře zájmů spotřebitelů a k zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele **přispívá Unie** k ochraně zdraví, bezpečnosti a hospodářských zájmů spotřebitelů,
2. Unie přispívá k dosažení cílů uvedených v odstavci 1 **prostřednictvím:**
 - a) **opatření přijatých podle článku 114** v souvislosti s vytvářením vnitřního trhu;
 - b) opatření, která podporují, doplňují a sledují politiku členských států.

SBLIŽOVÁNÍ PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ

Článek 114

Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem **přijímají opatření ke sbližování ustanovení právních a správních předpisů členských států**, jejichž účelem je vytvoření a fungování vnitřního trhu.

opatření = legislativní opatření

Zvláštní případy výlučné pravomoci

- Článek 3 odst. 2:

2. Ve výlučné pravomoci Unie je rovněž uzavření mezinárodní smlouvy,

- pokud je její uzavření stanoveno legislativním aktem Unie nebo
- je nezbytné k tomu, aby Unie mohla vykonávat svou vnitřní pravomoc, nebo
- pokud její uzavření může ovlivnit společná pravidla či změnit jejich působnost.

Lugano: stanovisko Soudního dvora 1/2003

Lugano - 2003

- pravomoc ES k uzavření: může se dotknout pravidel ES (vnitřní úprava nařízením Brusel I č. 44/2001)
- nařízení upravuje ucelený systém pravidel pro určitou oblast, Luganská úmluva upravuje tentýž ucelený systém pravidel
- je třeba zajistit maximální účinek práva ES
- proto jakákoli mezinárodní smlouva zavádějící stejný ucelený systém pravidel se může dotknout pravidel ES
- může se dotknout řádného fungování uceleného systému zavedeného těmito pravidly ES
- **uzavření dohody členskými státy je neslučitelné s jednotou společného trhu a s jednotným použitím práva ES (?)**
- vyloučení rozporů mezi právem ES a mezinárodní smlouvou
- **proto musí být uzavřena ve výlučné pravomoci ES**

proč ne alespoň smíšená ?

PROVÁDĚJÍ JI ČLENSKÉ STÁTY, NE EVROPSKÁ UNIE !!

Kdo bude odpovídat za její porušení vůči druhé smluvní straně ?

Výlučná unijní ochrana zeměpisných označení

- nahrazuje národní systémy ochrany zeměpisných označení (!)
- proč není paralelní ochrana národní a unijní jako u ochranných zámků a průmyslových vzorů ?

Výlučná unijní ochrana zeměpisných označení

- výlučná pravomoc EU k úpravě ochrany zeměpisných označení - nikde nestanovená
- již dříve Komise, pak judikatura Soudního dvora
- rozsudek ve věci Bud II (C-478/07 Budějovický Budvar, n.p. v Rudolf Ammersin GmbH)
- vnitrostátní postupy týkající se zápisu jsou začleněny do rozhodovacího postupu EU a nemohou existovat mimo režim ochrany podle práva EU
- národní úprava by mohla odpovídat méně přísným požadavkům, to by ohrozilo poctivou hospodářskou soutěž na vnitřním trhu
- proto musí být jednotná ochrana, a to vyčerpávající

Výlučná unijní ochrana zeměpisných označení

- to nemá oporu v čl. 118 SFEU, který se týká unijních titulů ochrany a neupravuje osud národních (známky!)
- a co mezinárodní úprava (Lisabonská dohoda 1958)
- čl. 351 SFEU: nejsou dotčena práva a povinnosti členských států plynoucí z dřívějších mezinárodních smluv (?!)

Posílená spolupráce (býv. užší spolupráce)

- diferenciacie členskej základne - čím ďalej väčšia - ako ju zvládnuť?
- dnes: HNP/obyv. je v EÚ medzi 45 a 129 (koef. EÚ = 100)
- nutnosť diferenciacie
- 2 riešenia (čekať až na posledného alebo umožniť skupinovo iniciatívnejších záujemcov postup vpred)
- dôvody: 1. chýba vôľa, 2. chýba spôsobilosť
- výhody a nevýhody

Diferenciace

Diferenciace různými cestami před zavedením posílené spolupráce nebo jiným způsobem:

- primární právo

- Schengen: GB, IE, (DK)
- Maastricht: měnová unie, justice a vnitro (GB, DK), sociální politika (GB)
- Amsterdam: justiční prostor (GB, IE, DK)
- Listina základních práv: GB, PL, (CZ)
- měnová unie (zcela odmítly GB a DK)
- rozpočtová smlouva (odmítly GB a CZ)

- sekundární právo: četné výjimky (přímo ve směrnicích - DPH, výjimky udělené Komisí)

- Posílená spolupráce – Amsterdam – představy v době zavedení:
- 1. vícerychlostní Evropa (všichni souhlasí, ale někteří přijmou později)
- 2. proměnné uspořádání (někteří zcela odmítají)
- 3. diferenciací výběrem podle vlastní vůle (à la carte) (každý jinak) (?)

Důvody

- nevhodnost použití přehlasování v rámci kvalifikované většiny
- překonání nedosažitelné jednomyslnosti
- je to poslední a jediná možnost jak opatření přijmout
- lze se dodatečně připojit

Podmínky a postup dle Lisabonu: čl. 43-45 SEU, 326-334 SFEU

- všechny oblasti sdílené pravomoci (i SZBP)
- minimum 9 účastníků
- povoluje Rada kvalif. většinou - na návrh Komise a se souhlasem Evrop. parlamentu
- v případě SZBP Rada jednomyslně
- jen účastníci budou přijímat příslušné akty (např. nařízení)

- Zatím 4 případy nepříliš významné